

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Lagstadgade samarbetskyldigheter, strukturer och planer inom elevhälsan

23.1.2023

Konsultativ tjänsteman Arja Ruponen, SHM
Specialsakkunnig Merja Mannerkoski, UKM

Presentationens innehåll

- 1. Kommunens och välfärdsområdets systematiska samarbete**
- 2. Centrala bestämmelser för elevhälsan**
- 3. Systematiskt samarbete inom elevhälsan**

1. Kommunens och välfärdsområdets systematiska samarbete

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kommunens och välfärdsområdets strategier

Kommunen ska ha en kommunstrategi, i vilken fullmäktige beslutar om de långsiktiga målen för kommunens verksamhet och ekonomi.

I kommunstrategin ska hänsyn tas till:

- 1) främjandet av kommuninvånarnas välfärd;
- 2) ordnandet och produktionen av tjänster;
- 3) de mål för tjänsterna som sätts upp i lagar som gäller kommunens uppgifter

Kommunstrategin ska beaktas när kommunens budget och ekonomiplan görs upp.

Kommunstrategin ses över under en gång per fullmäktigeperiod

(Kommunallagen 410/2015, 37 §, 110 §)

Välfärdsområdet ska ha en strategi, i vilken välfärdsområdesfullmäktige beslutar om de långsiktiga målen för välfärdsområdets verksamhet och ekonomi.

I välfärdsområdesstrategin ska hänsyn tas till:

- 1) främjande av invånarnas välbefinnande inom välfärdsområdets uppgiftsområde;
- 2) de strategiska riktlinjerna för ordnande och produktion av tjänster;
- 3) mål för tjänsterna, vilka regleras i lagar som gäller välfärdsområdets uppgifter

Välfärdsområdesstrategin ska beaktas när välfärdsområdets budget och ekonomiplan görs upp.

Välfärdsområdesstrategin ska ses över åtminstone en gång under välfärdsområdesfullmäktiges mandattid.

(Lagen om välfärdsområden 611/2021, 41 §, 115 §)

Samråd mellan välfärdsområdet och kommunerna

- Välfärdsområdet och kommunerna inom dess område ska åtminstone en gång per fullmäktigeperiod förhandla om samarbetet, målen och arbetsfördelningen vid skötseln av sina uppgifter.
- Till det som ska förhandlas hör bland annat
 - tjänster och servicekedjor enligt invånarnas behov,
 - främjande av välbefinnande,
 - interoperabilitet mellan informationssystem och
 - ordnande av stödtjänster
- Dessutom ska man bland annat avtala om att samarbete förutsätts angående
 - samsamarbetsstrukturer,
 - verksamhetsmodeller samt
 - kommunikation
- Välfärdsområdenas och kommunernas fullmäktige ska godkänna förhandlingsresultatet. Utifrån förhandlingsresultatet kan man utarbeta preciserande uppgiftsområdesspecifika samsamarbetsavtal.

(Lagen om välfärdsområden 611/2021, 14 §)

Främjande av välfärd och hälsa i kommunen och välfärdsområdet

Kommunen

- **ska följa** kommuninvånarnas levnadsförhållanden, hälsa och välfärd och de faktorer som påverkar dessa i varje område och inom varje befolkningsgrupp
- bereder för fullmäktige en **välfärdsberättelse och -plan** en gång per fullmäktigeperiod > **lämnar dem till välfärdsområdet**
- **rapporterar årligen till fullmäktige** om invånarnas välfärd och hälsa samt faktorer som påverkar dem samt genomförda åtgärder
- **deltar årligen i den förhandling om främjande av hälsa och välfärd som ordnas av välfärdsområdet**

(Lagen om ordnande av social- och hälsovård 612/2021, 6 §)

Välfärdsområdet

- **ska följa** kommuninvånarnas levnadsförhållanden, hälsa och välfärd och de faktorer som påverkar dessa i varje område och inom varje befolkningsgrupp
- bereder för välfärdsområdesfullmäktige en **regional välfärdsberättelse och -plan en gång per fullmäktigeperiod i samarbete med kommunerna i området**
- **rapporterar årligen till välfärdsområdesfullmäktige** om invånarnas välfärd och hälsa och faktorer som påverkar dem samt genomförda åtgärder
- **förhandlar** minst en gång om året tillsammans med kommunerna i sitt område och med övriga aktörer om målen, åtgärderna, samarbetet och uppföljningen i fråga om främjandet av hälsa och välfärd

(Lagen om ordnande av social- och hälsovård 612/2021, 7 §)

Välfärdsplan för barn och unga 1/2

KOMMUNEN

Ska göra upp en **plan** över kommunens eller kommunernas verksamhet för att främja **barns och ungas välfärd**.

Planen

- ska godkännas i respektive kommuns kommunfullmäktige
- ses över minst vart fjärde år
- Planen ska beaktas när budgeten och ekonomiplanen samt kommunstrategin görs upp.
- är en del av kommunens välfärdsplan

VÄLFÄRDSOMRÅDET

Ska för att ordna och utveckla barnskyddet **göra upp en regional välfärdsplan för barn och unga** som gäller välfärdsområdets verksamhet.

Planen

- ska godkännas av välfärdsområdesfullmäktige
- ses över minst vart fjärde år
- ska beaktas när budgeten och planen samt välfärdsområdesstrategin upprättas
- är en del av välfärdsområdets välfärdsplan

Kommunen och välfärdsområdet ska samarbeta vid uppgörandet av välfärdsplaner för barn och unga enligt 6 a och 7 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

(Barnskyddslagen 417/2007, 12 §)

Välfärdsplan för barn och unga 2/2

KOMMUNEN

Välfärdsplanen för barn och unga ska innehålla uppgifter om:

- barns och unga personers uppväxtförhållanden och välfärdssituation;
- åtgärder och tjänster som främjar barns och unga personers välfärd och förebygger problem;
- ordnande av samarbete mellan olika myndigheter samt sammanslutningar och anstalter som producerar tjänster för barn och unga; samt om
- genomförandet och uppföljningen av planen.

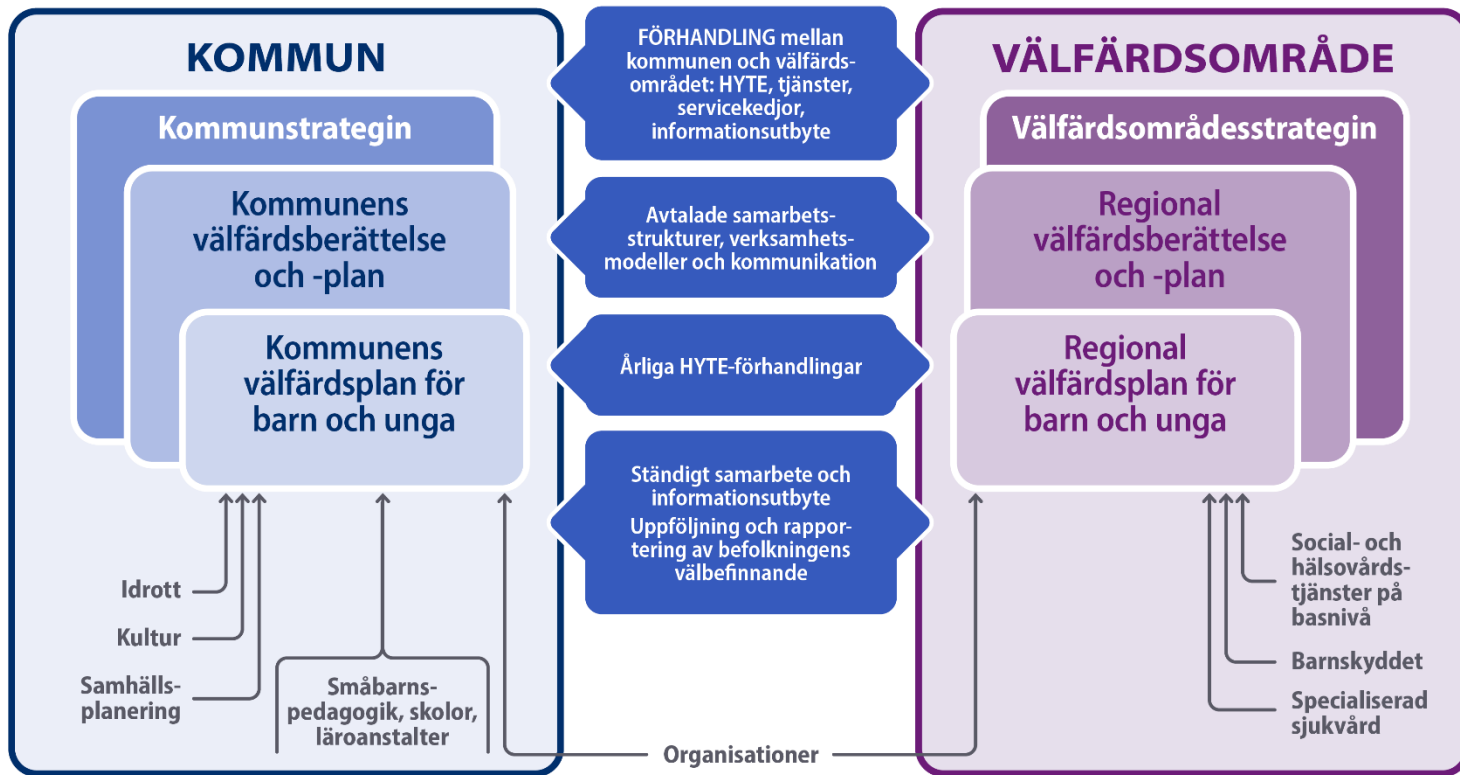
VÄLFÄRDSOMRÅDET

Den regionala välfärdsplanen för barn och unga ska innehålla uppgifter om:

- barns och unga personers uppväxtförhållanden och välfärdssituation inom området;
- åtgärder och tjänster som främjar barns och unga personers välfärd och förebygger problem i området;
- behovet av barnskydd inom välfärdsområdet;
- resurser som ska reserveras för barnskyddet;
- tillgängligt servicesystem inom barnskyddet för skötseln av uppgifter enligt barnskyddslagen;
- ordnande av samarbete mellan olika myndigheter samt sammanslutningar och anstalter som producerar tjänster för barn och unga; samt om
- genomförandet och uppföljningen av planen

(Barnskyddslagen 417/2007, 12 §)

Kommunens och välfärdsområdets samarbetsstruktur

2. Centrala bestämmelser för elevhälsan

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Central lagstiftning för elevhälsan

- **Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013.**

En samlad elevhälsa (elevhälsa med generellt och individuellt inriktat arbete), ordnande, (planer och arbetsgrupper), genomförande av individuellt inriktat arbete och registerföring, styrning, uppföljning och tillsyn

- **Hälso- och sjukvårdslagen 1326/2010 (15 a §–17 a §)**

Ordnande av elevhälsotjänster och samarbetskyldigheter, paragrafer om innehållen i skol- och studerandehälsovården samt psykologtjänster

- **Socialvårdslagen 1301/2014**

Om kuratorstjänster 27 c §

Tillämpning av lagen om elev- och studerandevård

1. I undervisning som avses i lagen om grundläggande utbildning ([628/1998](#))
2. I utbildning som avses i gymnasielagen ([714/2018](#))
3. I yrkesinriktad grundexamen samt i utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv som avses i lagen om yrkesutbildning ([531/2017](#))
4. I utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning ([1215/2020](#))
5. I utbildning som avses i 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete ([632/1998](#)) och i utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen ([1214/2020](#))

(Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 1 §)

Anordnande av elevhälsa 1/2

▪ Utbildningsanordnaren:

- Svarar för **genomförandet av en elevhälsoplan** som är förenlig med läroplanen eller utgår från utbildningsanordnarens beslut
- Tillhandahåller lämpliga lokaler för att ordna tjänster (inom elevhälsan)

▪ Välfärdsområdet:

- Svarar för **ordnandet av skol- och studerandehälsovård** enligt hälso- och sjukvårdslagen
- Svarar för **ordnande av psykolog- och kuratorstjänster inom elevhälsan** för studerande i undervisning eller utbildning i läroanstalter i sitt område. Psykolog- och kuratorstjänsterna inom elevvården ska vara **lättillgängliga för de studerande; i första hand i läroanstalten.**

▪ Elevhälsa ordnas i samarbete

- med de myndigheter inom undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet som ansvarar för elevhälsotjänsterna så att elevhälsan bildar en fungerande och sammanhängande helhet

(Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 9 §
och i fråga om välfärdsområden hälso- och sjukvårdslagen 1326/2010, 15 a §)

Anordnande av elevhälsa 2/2

- **Privat utbildningsanordnare eller staten som utbildningsanordnare**
 - Vårdsområdet ordnar psykolog- och kuratorstjänster, men utbildningsanordnaren kan besluta att ordna dessa tjänster också delvis eller helt som egen verksamhet och på egen bekostnad. (Vårdsområdet kan stödja utbildningsanordnaren i att ordna psykolog- och kuratorstjänster.)
- **Utbildningsanordnare i utlandet:**
 - En utbildningsanordnare i utlandet ska ordna psykolog- och kuratorstjänster för sina studerande.
- **Social- och hälsovårdstjänster i specialläroanstalter:**
 - En i 7 och 8 § i lagen om grundläggande utbildning avsedd utbildningsanordnare som har till uppgift att ordna utbildning för barn med de svåraste funktionsnedsättningarna och en i 27 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning avsedd utbildningsanordnare som har till uppgift att ordna hälso- och sjukvårdstjänster för sina studerande för att stödja undervisningen och utbildningen

(Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 9–10 §)

Skyldighet att informera och handleda

- **Utbildningsanordnaren** svarar för att studerande och deras vårdnadshavare får information om sådan elevhälsa som läroanstalten och dess studerande har tillgång till.
- **Läroanstaltens personal och personalen inom elevhälsan** ska handleda de studerande att söka de förmåner och tjänster inom elevhälsan som de behöver.

(Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 11 §)

Utbildningsanordnarens elevhälsoplan

- Utbildningsanordnaren ska utarbeta en elevhälsoplan för **genomförandet av den samlade elevhälsan**
- Planen utarbetas tillsammans med läroanstalten och elevhälsans personal samt studerande
- Genomförandet av elevhälsoplanen vid läroanstalterna följs upp och planen ses över vid behov
- Utbildningsanordnarens elevhälsoplan är en del av kommunens välfärdsplan för barn och unga
- Utbildningsstyrelsen har förnyat grunderna för läroplaner och föreskrifterna om centrala principer och mål för studerandevården i yrkesutbildning samt elevhälsans målsättningar.
- Undervisnings- och utbildningsanordnarna inför de nya planerna för elevhälsa i augusti 2023.

(Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 13 §)

Regional elevhälsoplan

- **Välfärdsområdet utarbetar en regional elevhälsoplan för att ordna elevhälsotjänster**
- Planen bereds i den regionala samarbetsgruppen för elevhälsa
- Planen godkänns av välfärdsområdesfullmäktige varje fullmäktigeperiod
- Genomförandet av planen följs upp och den ses över vid behov
- Den regionala elevhälsoplanen är en del av kommunens välfärdsplan för barn och unga
- Helsingfors stad inkluderar innehållen i den regionala elevhälsoplanen i kommunens välfärdsplan för barn och unga som godkänns i Helsingfors stadsfullmäktige.

(Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 13 a och hälso- och sjukvårdslagen 15 a § 4 mom.)

Styrning och tillsyn inom elevhälsa

- **Riksomfattande styrning**
 - **Som en del av läroplanens grunder eller i en annan föreskrift (Utbildningsstyrelsen) beslutas**
 - Centrala principer för samarbetet mellan hemmet och läroanstalten
 - Målsättningarna för elevhälsa som för till utbildningsväsendet
 - **Institutet för hälsa och välfärd**, i samarbete med **Utbildningsstyrelsen**, styr och utvecklar **psykolog- och kuratorstjänster samt skol- och studerandehälsovårdstjänster inom elevhälsan**
- **Uppföljning och utvärdering av elevhälsan**
 - **Utbildningsstyrelsen** och **Institutet för hälsa och välfärd** följer tillsammans **genomförandet av och genomslagskraften** för elevhälsan på riksnivå
 - **Utbildningsanordnaren** utvärderar genomförandet av och genomslagskraften för elevhälsan tillsammans med undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet i kommunen och deltar i extern utvärdering av elevhälsan.
- **Tillsyn över elevhälsan**
 - Utbildningsanordnaren svarar tillsammans med undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet i den kommun där läroanstalten är belägen för att egenkontroll av den samlade elevhälsan genomförs

(Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 24–26 §)

(Lagen om ordnande av social- och hälsovård 612/2021, 40–49 §)

Elevhälsa i föreskrifter om social- och hälsovården 1/2

Frågor som gäller ordnande av elevhälsotjänster och samarbetskyldigheter har samlats i 15 a § i hälso- och sjukvårdslagen

- Elevhälsotjänsterna (= skol- och studerandehälsovården samt psykolog- och kuratorstjänster) ska bilda en enhetlig funktionell helhet.
- Välfärdsområdet ska samarbeta med utbildningsanordnare, eleverna och de studerande, vårdnadshavarna och andra instanser
 - ska delta i utarbetandet av läroplanen till den del den gäller förskoleundervisning, elevvården och samarbetet mellan skolan och hemmet
 - ska delta i att utarbeta utbildningsanordnarens elevhälsoplaner
 - ska utarbeta en regional elevhälsoplan
 - ska bilda en regional samarbetsgrupp för elevhälsa

(Hälso- och sjukvårdslagen 1326/2010, 15 a §)

Elevhälsa i föreskrifter om social- och hälsovården 2/2

Ordnande av elevhälsotjänster enligt 15 a § i hälso- och sjukvårdslagen

- Välfärdsområdet ska ordna elevhälsotjänster för elever och studerande som genomgår i 1 § i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) avsedd utbildning inom dess område oberoende av elevernas och de studerandes hemkommun.
- Elevhälsotjänsterna ska vara lättillgängliga för eleverna och de studerande.
 - Tjänsterna ska i första hand ordnas i läroanstalten eller sekundärt i dess omedelbara närhet, i lokaler som tillhandahålls av utbildningsanordnaren och som lämpar sig för syftet
 - Välfärdsområdet ersätter utbildningsanordnaren för de kostnader som användningen av lokalerna medför
 - Skyldigheten att tillhandahålla närliggande tjänster gäller inte mun- och tandvård eller specialundersökningar
 - Studerandehälsovårdens tjänster kan av grundad anledning också ordnas vid en annan enhet som tillhandahåller studerandehälsovårdstjänster. Ordandet av tjänsterna vid en annan enhet som tillhandahåller studerandehälsovårdstjänster ska vara ändamålsenligt med tanke på de studerandes behov, tjänsternas kvalitet eller patientsäkerheten eller av någon annan därmed jämförbar orsak.

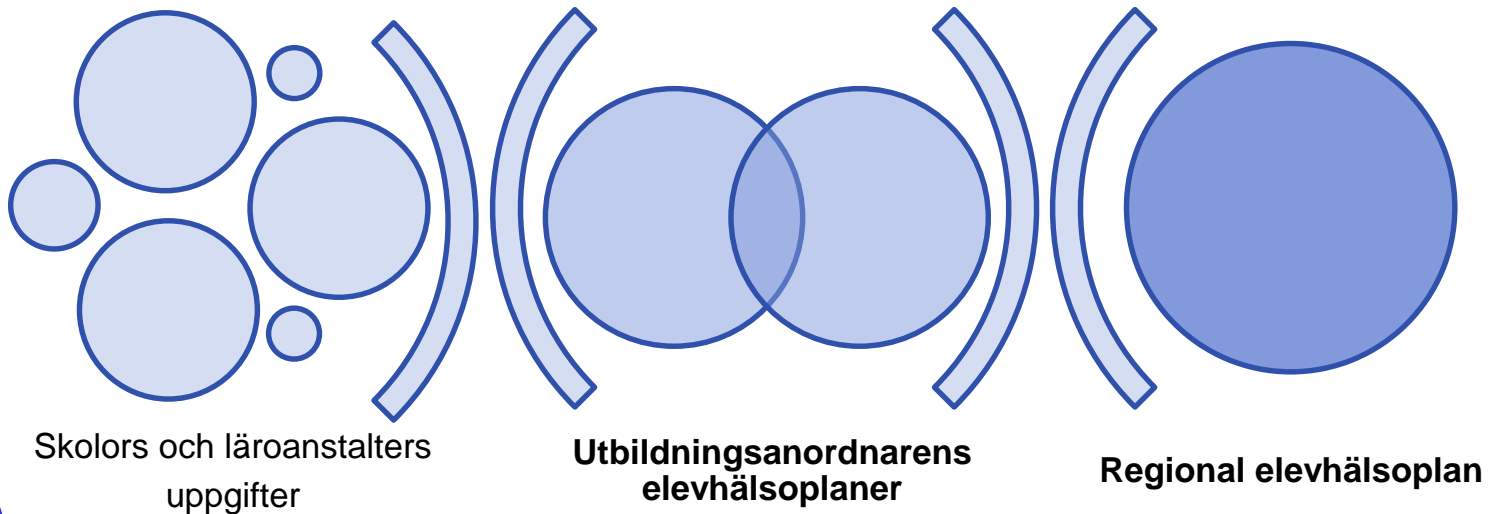
(Hälso- och sjukvårdslagen 1326/2010, 15 a §)

3. Systematiskt samarbete inom elevhälsan

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Systematiskt samarbete inom elevhälsan

Utbildningsanordnarens elevhälsoplan

Planen ska innehålla

- **målen och de centrala principerna för att genomföra elevhälsan** samt
- samt åtgärder för att genomföra och följa upp elevhälsan

Planen innehåller även följande uppgifter för varje läroanstalt

- en bedömning av det totala behovet av elevhälsa och de elevhälsotjänster som är tillgängliga;
- åtgärder för att främja den generellt inriktade elevhälsan och tillhandahålla de stödinsatser som behövs;
- ordnande av samarbete med studerande, familjer samt andra aktörer
- en plan för hur studerande ska skyddas mot våld, mobbning och trakasserier samt åtgärder för att främja de studerandes hälsa och välbefinnande

(Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 13 §)

Regional elevhälsoplan

Den regionala elevhälsoplanen innehåller

- **målen och de centrala principerna för det regionala genomförandet** av elevhälsotjänsterna samt
- åtgärder för att genomföra och följa upp den regionala elevhälsoplanen

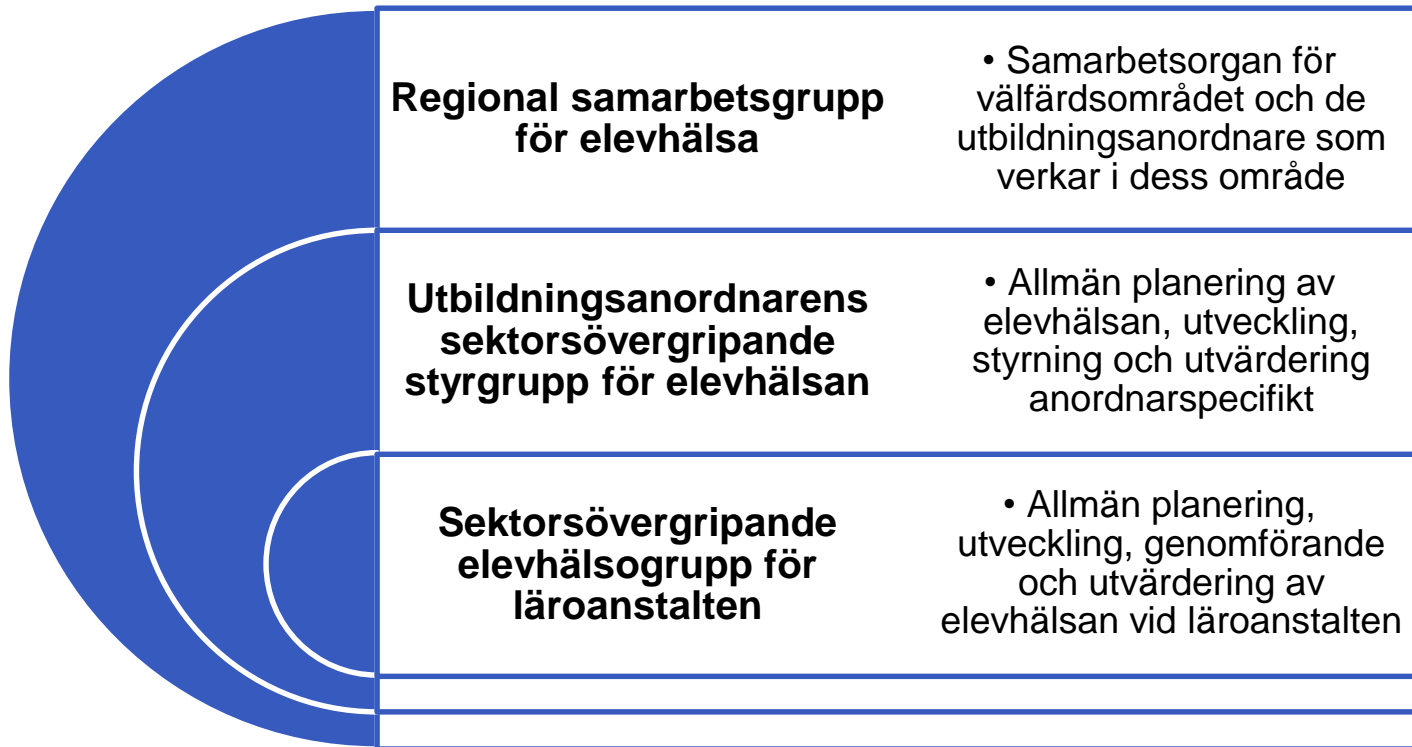
Den regionala planen utgår från utbildningsanordnarnas planer och den innehåller:

- **en plan för samarbetet mellan välfärdsområdet och utbildningsanordnarna;**
- utbildningsanordnarnas bedömningar av det totala behovet av elevhälsotjänster samt andra åtgärder;
- en plan för fördelningen av elevhälsotjänsternas resurser;

Planen ska beakta tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna i elevhälsotjänsterna

(Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 13 a §)

Samarbetsstrukturer inom elevhälsan

(Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 14 § och 14 a §)

Utbildningsanordnarens elevhälsogrupper

1. Utbildningsanordnarens sektorsövergripande styrgrupp för elevhälsan

- Allmän planering av elevhälsan, utveckling, styrning och utvärdering anordnarspecifikt
- Styrgruppen kan också vara gemensam för två eller flera utbildningsanordnare. Styrgruppens uppgifter kan skötas också av någon annan grupp som lämpar sig för uppdraget.

2. Sektorsövergripande elevhälsogrupp för läroanstalten

- Allmän planering, utveckling, genomförande och utvärdering av elevhälsan vid läroanstalten
- Kan också vara någon annan sektorsövergripande grupp som lämpar sig för uppdraget vid läroanstalten
- Gruppen leds av en representant som utsetts av utbildningsanordnaren

Utbildningsanordnaren beslutar i samråd med dem som tillhandahåller elevhälsotjänsterna närmare om elevhälsogruppernas sammansättning, uppgifter och arbetssätt.

Elevhälsogrupperna kan vid behov höra experter.

Ärenden som gäller utredning av stödbehovet och hur elevhälsotjänster ska ordnas för en enskild studerande behandlas inte i dessa grupper, utan av en sektorsövergripande expertgrupp som tillsätts från fall till fall.

(Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 14 §)

Regional samarbetsgrupp för elevhälsa 1/2

- Välfärdsområdet ska tillsammans med kommunerna i området och andra utbildningsanordnare bilda en regional samarbetsgrupp för elevhälsa.
- Samarbetsgruppen utgör ett samarbetsorgan för **välfärdsområdet och de utbildningsanordnare som verkar i dess område.**
- I samarbetsgruppen ska det dessutom ingå representanter för föräldrar och vårdnadshavare till minderåriga och för de studerande, representanter för de anställda inom elevhälsan samt vid behov andra samarbetsparter.
- Båda nationalspråken ska vara representerade i den regionala samarbetsgruppen för elevhälsa inom ett tvåspråkigt välfärdsområde, inom ett välfärdsområde som hör till samernas hembygdsområde ska de samiskspråkiga vara representerade.

(Lagen om elev- och studerandevård, 14 a och
och hälso- och sjukvårdslagen 15 a § 4 mom.)

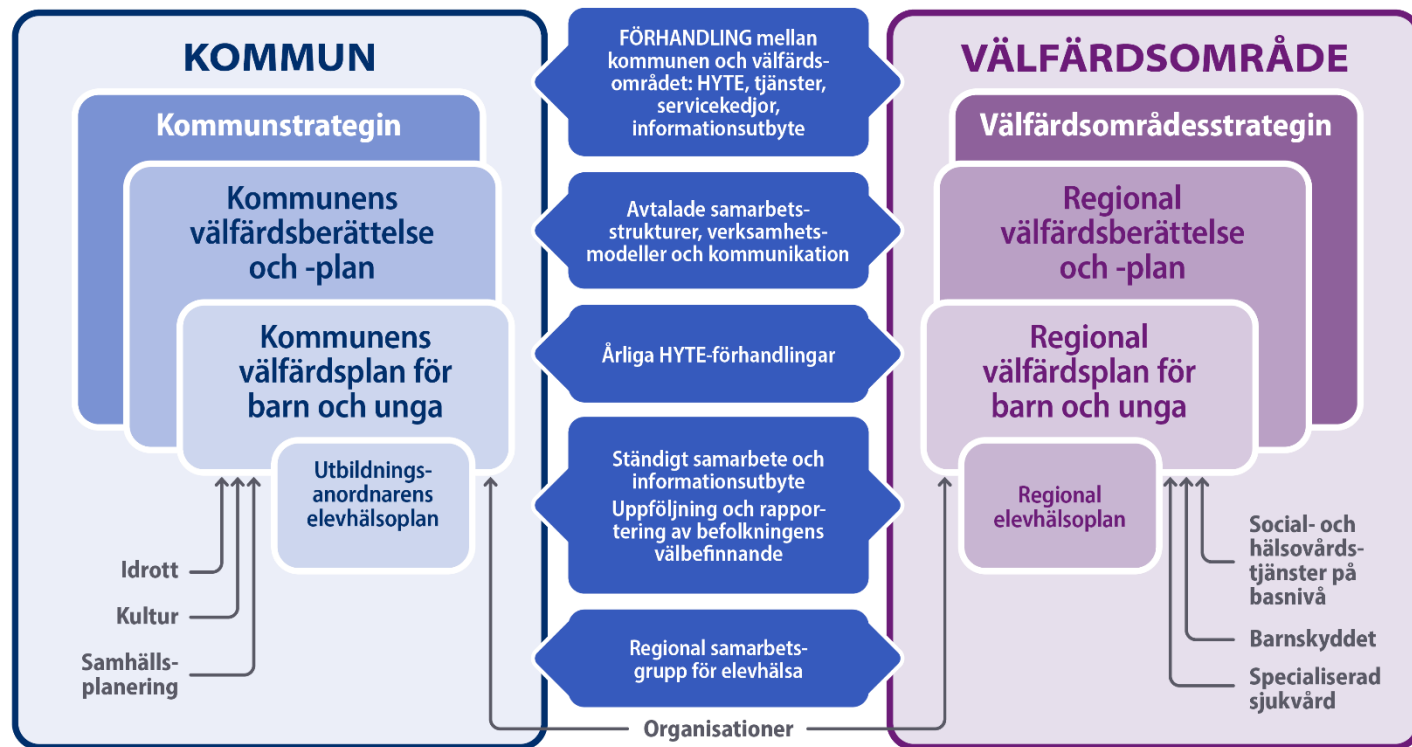
Regional samarbetsgrupp för elevhälsa 2/2

Den regionala samarbetsgruppen för elevhälsa har som uppgift att:

- bereda en regional elevhälsoplan för välfärdsområdets områdesfullmäktige;
- följa upp hur den regionala elevhälsoplanen genomförs samt genomförandet av elevhälsotjänster och samarbetet mellan utbildningsanordnarna, social- och hälsovårdens tjänster och andra behövliga tjänster;
- behandla samarbetsfrågor inom elevhälsan mellan välfärdsområdet och utbildningsanordnare som är verksamma inom dess område; samt
- sköta andra uppgifter som separat tilldelats den.

(Lagen om elev- och studerandevård 14 a §)

Kommunens och välfärdsområdets samarbetsstruktur

Elevhälsa som en del av helheten för tjänster för barn och unga

- **Elevhälsans samarbetsstruktur och -praxis ska anpassas till kommunens och välfärdsområdets mer omfattande samarbetshelhet**
- Välfärdsområdet och kommunen kan avtala närmare om samarbete i förhandlingar (lagen om välfärdsområden 611/2021, 14 §).
- Kommunerna och välfärdsområdet kan om de vill
 - i elevhälsan använda praxisen för förhandling om främjande av hälsa och välfärd enligt 6 och 7 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) och förhandlingarna ska genomföras årligen ELLER
 - på annat sätt avtala om närmare samarbete hur de själva vill

Tack!

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET